

22 Noiembrie Vineri
Ora 19
Colegiul Academic

Festivalul *Mozart*
Ediția a XXXIII-a

**Orchestra Filarmonicii de Stat
„Transilvania”**

Michał Nesterowicz *dirijor*
Can Çakmur *pian*

Camille Saint-Saëns

Concertul nr. 5 în Fa major pentru pian,
op. 103, *Egipteanul*

Wolfgang Amadeus Mozart

Simfonia nr. 41 în Do major,
KV 551, *Jupiter*

FILARMONICA DE STAT TRANSILVANIA

www.filarmonicatransilvania.ro

Camille Saint-Saëns
(1835-1921)

Concertul nr. 5 în Fa major pentru pian, op. 103, *Egipteanul*

1. *Allegro animato*
2. *Andante*
3. *Molto allegro*

[Durată aproximativă: 30 min.]

Wolfgang Amadeus Mozart
(1756-1791)

Simfonia nr. 41 în Do major, KV 551, *Jupiter*

1. *Allegro vivace*
2. *Andante cantabile*
3. *Menuetto: Allegretto*
4. *Molto allegro*

[Durată aproximativă: 35 min.]

Orchestra Filarmonicii de Stat „Transilvania”

Michał Nesterowicz *dirijor*
Can Çakmur *pian*

Camille Saint-Saëns (Paris, 1835 – Alger, 1921)
Concertul nr. 5 în Fa major pentru pian, op. 103
Egipteanul (1896)

Inspirat dintr-o vacanță petrecută la Luxor – oraș supranumit „cel mai mare muzeu în aer liber din lume”, datorită siturilor sale arheologice și a moștenirii antice egiptene – Concertul pentru pian nr. 5 de Camille Saint-Saëns este o reverie romantică ce îmbină fraze muzicale poetice, cu elemente preluate din Egipt, Spania și Java; o poveste între vis și realitate, despre sugestie, imaginație și libertate.

Compozitorul a descris această lucrare drept un „voiaj pe mare” și a umplut-o cu culori și personaje vii, menite să inspire, să încânte și să entuziasmeze ascultătorii.

Lucrarea a fost compusă în contextul perioadei Belle Époque, când mulți artiști europeni au fost inspirați de contactul cu lumea orientală. Această curiozitate pentru culturile îndepărtate a dus la integrarea unor stiluri noi în repertoriul muzical și nu numai. Fascinația pentru Orient a marcat arta franceză din secolul al XIX-lea, fiind reflectată în opere literare precum *Les Orientales* de Hugo, *Namouna* de Musset, *Voyage en Orient* de Lamartine sau *Salammbô* de Flaubert, și în picturile lui Delacroix, Géricault și Gérôme.

În partea mediană a Concertului, vom regăsi așadar ecouri ale orchestrelor gamelane indoneziene și un cântec de dragoste nubian, pe care se presupune că Saint-Saëns l-ar fi auzit în timpul unei călătorii pe Nil. Prin această orientare stilistică, Saint-Saëns demonstrează capacitatea de a adapta și integra influențele culturale diverse în cadrul unei forme muzicale tradiționale.

Ca simbolistică, este o incursiune sonoră în universuri îndepărtate, o poveste despre descoperire, prosperitate și spiritul „joie de vivre”, care transmitea și atunci și acum, optimism și libertate.

Din punct de vedere stilistic, lucrarea combină elemente baroce (contrapunctul și ornamentația), cu trăsături romantice (virtuozitatea influențată de Liszt și lirismul caracteristic lui Chopin). Totodată integrează aspecte moderne, precum texturile ușor percutante, consolidându-i locul ca una dintre cele mai inovative lucrări din repertoriul concertelor pentru pian. Saint-Saëns combină în această lucrare complexitatea tehnică și frumusețea melodicii romantice, deschizând calea spre impresionism și alte curente moderne.

În ciuda culorilor geografice neobișnuite, Concertul respectă structura tradițională în trei mișcări, cu tempo-uri rapide-lente-rapide.

În prima parte, marcată *allegro animato*, două teme ne atrag atenția: una aparent simplă, introdusă de pian, care devine din ce în ce mai solicitantă tehnic, pe măsură ce este reluată, alături de o temă mai introspectivă, pe care ne-o putem imagina ca fiind gândurile unui călător pierdut în reflecții melancolice. Cele două idei se dezvoltă într-un dialog dinamic între pian și orchestră, sugerând atât confruntarea dintre exterior și interior, cât și alternanța dintre energie și visare.

Ne-am putea aștepta ca a doua parte, marcată *andante*, să continue în maniera lirică și blândă adusă de finalul primei părți; în schimb, începe brusc, printr-un atac neașteptat, înainte de a face loc unui tempo mai calm. Această secțiune, *andante*, are ca bază de inspirație un cântec romantic egiptean, din cultura nubiană. Pe măsură ce mișcarea se apropie de final, parcă putem auzi sunetele naturii de pe lângă Nil, redate cu multă ingeniozitate de

compozitor. Contururile melodice și stilul ornamental stilizează și elemente din muzica africană. Asemenea lucrărilor sale *Mélodies persanes* (1870), *Suite algérienne* pentru orchestră (1880), *Africa* pentru pian și orchestră (1891), *Caprice arabe* pentru două pianе (1894) sau *Souvenirs d'Ismailia* pentru pian (1895), Saint-Saëns cultivă și aici un exotism intenționat superficial, pentru a surprinde și a stârni curiozitatea ascultătorului.

În întregul lui, acest Concert ne transportă de la Est la Vest. Acordurile grave ale pianului din ultima parte, *molto allegro*, sugerează vibrațiile punților unor vapoare cu ajutorul cărora, prin călătoria imaginată de Saint-Saëns, revenim la agitația urbană a Europei Occidentale.

Prin această lucrare, Saint-Saëns a adus o contribuție importantă la reînnoirea formei concertului pentru pian, transformându-l într-un vehicul atât pentru idei muzicale, cât și pentru virtuozitate. Îmbunătățirile mecanice aduse de către constructorii de pianе între anii 1820 și 1845, precum și în deceniile care au urmat, au permis compozitorilor și interpreților să exploreze mult mai multe sonorități decât fusese posibil anterior. Iar Saint-Saëns a profitat pe deplin de aceste inovații, creând lucrări care puneau în valoare noile capacități ale pianului.

Saint-Saëns, mai aproape de ascultători

- Este recunoscut ca fiind unul dintre primii compozitori care au scris o coloană sonoră originală pentru un film. În 1908 a compus muzica pentru pelicula franceză *L'Assassinat du duc de Guise* (*Asasinarea ducelui de Guise*), regizată de Charles Le Bargy și André Calmettes.

- Pe lângă muzică, Saint-Saëns a avut o gamă largă de interese intelectuale: astronomie, arheologie, matematică și filosofie.

Wolfgang Amadeus Mozart (Salzburg, 1756 - Viena, 1791) Simfonia nr. 41 în Do major, KV 551, *Jupiter* (1788)

Considerată de mulți critici și iubitori de muzică drept punctul culminant al creației orchestrale a lui Mozart, ultima sa Simfonie, nr. 41, este o epopee muzicală despre grandoare, exuberanță, complexitate și noblețe. Asemănată de-a lungul istoriei cu imaginea zeului suprem din mitologia romană („Jupiter”, nume oferit postum din partea impresarilor Johann Peter Salomon și Johann Baptist Cramer), această lucrare a fost o sursă de inspirație pentru mulți compozitori; îi amintim doar pe Haydn, care a modelat două dintre propriile sale simfonii, nr. 95 și 98, pe modelul acesteia, oferind un tribut tradiției simfonismului mozartian, și Robert Schumann care a afirmat că Simfonia în Do major de Mozart este una dintre puținele lucrări perfecte din literatura muzicală.

Apreciată ca fiind o „muzică pentru zei” datorită echilibrului său între simplitate și complexitate, între măreție și delicatețe, „Jupiter” marchează o extindere a orizonturilor formei simfonice, reușind să îmbine structura clară a Clasicismului cu o expresivitate și încărcătură armonică ce prefigurează tendințele Epocii Romantice. Cu toate acestea, între Simfonia „Jupiter” și lucrările ulterioare ale lui Beethoven, sau ale altor romantici, există o distincție esențială. Ceea ce diferențiază peisajul muzical al lui „Jupiter” este absența „conflictului”. În timp ce Beethoven folosește ideea de simfonie pentru a explora confruntarea cu natura, lupta interioară sau urmărirea unui ideal abstract, Mozart oferă o viziune diferită. Tonul dominant al acestei lucrări este unul pozitiv, vesel și plin de frumusețe. În loc să reflecte o luptă dramatică, sonoritatea rămâne festivă iar lucrarea transmite bucurie și echilibru, invitând publicul să contemple „armonia desăvârșită”. Fiecare notă își găsește

locul potrivit oferindu-ne expresia artei în forma sa cea mai pură.

Prima parte introduce un contrast puternic între două motive, unul ferm, ascendent, declarativ, interpretat de întreaga orchestră în *forte*, impunător, și altul liric, blând, cântat de corzi și acompaniat în *piano*, oferind o contrapondere emoțională. Mozart exploatează această opoziție pentru a dezvolta o mișcare plină de dinamism și bogăție armonică. Un joc în care melodiile delicate se sting treptat, lăsând loc momentelor de suspans, doar pentru ca orchestra să revină brusc în *fortissimo*, întrerupând ambianța liniștită. Surprizele sunt permanente, inclusiv prin introducerea motivul inspirat din aria *Un bacio di mano* (*Un sărut pe mână*), o temă care parcă simbolizează procesul de învățare și maturizare. Melodia începe simplu, dar devine din ce în ce mai densă pe parcursul dezvoltării. În această secțiune Mozart folosește tehnica contrapunctului, unde figurile temei se transformă și dispar, creând un joc subtil de texturi muzicale.

Partea a doua are o delicatețe aproape ezitantă, accentuată de fragmentarea creată de pauze, care amplifică tensiunea până când melodia se structurează și se dezvoltă într-o formă coerentă. În mod neașteptat, Mozart schimbă tonalitatea în minor, introducând pasaje sincopate la viori, care sugerează neliniștea. Această tensiune este alinată de apariția unei teme calme, asemănătoare unui imn, apoi introduce o linie plină de ornamentație care sporește nota de rafinament.

A treia parte, un menuet, aduce un omagiu dansurilor de curte, dar cu o notă inconfundabilă de originalitate mozartiană. Compozitorul explorează în continuare ritmul și accentele pentru a crea surprize care sparg tiparele convenționale, dând muzicii o vitalitate specială. Dacă acest fragment este elegant și rafinat, cu

momente de schimbări subtile de tempo, creând o impresie de imprevizibilitate pasageră, *trio*-ul integrat în această parte oferă un contrast clar prin simplitatea sa luminoasă.

Finalul este, fără îndoială, punctul culminant al Simfoniei și una dintre cele mai mari realizări orchestrale ale lui Mozart. Această secțiune demonstrează măiestria compozitorului în utilizarea tehnicii fugii, integrând cinci teme distincte într-o țesătură polifonică complicată dar în același timp de o claritate surprinzătoare. Una dintre temele principale ale acestei secțiuni este derivată din cantilena gregoriană *Kyrie eleison* (*Doamne, îndură-te de noi*), subliniind încă o dată în plus, influența muzicii sacre asupra creației mozartiene. Nu este deloc întâmplător, știind că Mozart a fost foarte legat de tradiția catolică. Acest motiv simplu este transformat și combinat cu celelalte teme, generând o structură muzicală densă. Apogeul acestei secțiuni este atins prin integrarea simultană a celor cinci teme, demonstrând o stăpânire excepțională a tehnicii contrapunctice. Combinând influențele baroce cu claritatea și eleganța clasicismului, lucrarea se încheie cu un final triumfător, masiv și emoționant. Această încheiere a fost apreciată de-a lungul timpului pentru măiestria sa tehnică și armonică, pentru modul în care combină tradiția contrapunctică cu inovația expresiei muzicale.

Deși Mozart nu a intenționat să scrie această Simfonie ca pe o lucrare finală, mulți critici au interpretat-o astfel, considerând-o o sinteză a întregii sale stilistici componistice. Este considerată una dintre cele mai mari realizări ale simfonismului clasic, o capodoperă, o lucrare atemporală care continuă să inspire și să fascineze publicul. În contextul vieții lui Mozart, care în perioada compunerii Simfoniei se confrunța cu dificultăți financiare și personale, lucrarea poate fi privită ca o expresie a speranței și a încrederii în puterea de a depăși orice obstacol.

Michał Nesterowicz *dirijor*

Dirijorul Michał Nesterowicz s-a născut pe 9 februarie 1974, în Wrocław, Polonia. A studiat vioara și dirijatul la Academia de Muzică din Wrocław și la Academia Internațională Bach din Cracovia, sub îndrumarea profesorului Marek Pijarowski.

În 1999 a câștigat Concursul Internațional de Dirijat „Grzegorz Fitelberg” din Katowice, primind și premiul Orchestrei Naționale Simfonice a Radiodifuziunii Poloneze pentru cel mai bun dirijor. În 2008 a obținut premiul Concursului Internațional de Dirijat al Orchestrei Cadaqués din Spania.

Nesterowicz și-a început activitatea concertistică încă din timpul studiilor, fondând și conducând orchestra de cameră „Giovani Virtuosi” între 1993 și 1996. De atunci a concertat regulat în Europa, America de Sud și Statele Unite. În Polonia a colaborat cu orchestrele „Sinfonia Varsovia”, Orchestra Simfonică a Filarmonicii Naționale, Orchestra Națională Simfonică a Radiodifuziunii Poloneze, Orchestra Radio Poloneză și „Sinfonietta” Cracovia.

Pe plan internațional a dirijat orchestrele BBC Philharmonic Manchester, Royal Liverpool Philharmonic, Wiener Kammerorchester, Royal Flemish Philharmonic, Orchestra Sinfonica di Milano Giuseppe Verdi, Orquesta Nacional de España, Orquesta Sinfónica de Bilbao, Orquesta de Cadaqués, Orquesta Sinfônica do Estado de São Paulo, Jerusalem Camerata Orchestra, Orquesta Sinfónica de Puerto Rico, Spokane Symphony Orchestra, Meridian Symphony Orchestra, New Mexico Symphony

Orchestra, BBC Symphony Orchestra, WDR Sinfonieorchester Köln, Deutsches Symfonie-Orchester Berlin, Gulbenkian Orchestra, Orchestre Philharmonique du Luxembourg, Buffalo Philharmonic, Copenhagen Phil, Orchestre National Bordeaux Aquitaine și Orchestra della Svizzera Italiana.

A colaborat cu artiști de renume precum Ewa Podleś, Angela Marambio, Gwendolyn Bradley, Shlomo Mintz, Rachel Barton Pine și Ivan Monighetti.

Nesterowicz a realizat înregistrări pentru Radioul și Televiziunea Poloneză, precum și pentru casele de discuri Naxos și Channel Classics. În 2000 a fost nominalizat la premiul „Paszport Polityki” la și premiul „Sztorm Roku 2005” din partea Gazeta Wyborcza.

În 2006 a fost desemnat „Dirijorul Anului” în Santiago de Chile.

A ocupat funcții importante, printre care le amintim pe cele de Director Artistic al Filarmonicii Baltice Poloneze din Gdańsk (2004–2008), Director Artistic al Orchestrei Simfonice din Chile (2008–2012), Dirijor Principal al Orchestrei Simfonice din Tenerife (2012–2016) și Prim-Dirijor Invitat al Sinfonieorchester Basel (2016–2020). În prezent este Prim-Dirijor Invitat al Orchestrei Filarmonice Arthur Rubinstein din Łódź.

În sezonul 2023/24 Nesterowicz a debutat cu Taipei Symphony Orchestra, Stuttgart Philharmoniker, Pacific Symphony Orchestra, Filarmonica George Enescu din București, Malaysian Philharmonic Orchestra, Malmö Symphony Orchestra și Phion Orkest van Gelderland & Overijssel.

Can Çakmur *pian*

Născut în 1997, la Ankara, Can Çakmur și-a început educația muzicală cu Leyla Bekensir și Ayşe Kaptan. În 2012, în paralel cu studiile liceale din Ankara, a fost acceptat la La Schola Cantorum din Paris, unde a lucrat cu Marcella Crudeli. A obținut „Diplome de Virtuosité” cu cele mai înalte distincții în 2014. Începând din acea perioadă a avut oportunitatea de a lucra cu muzicieni precum Alan Weiss, Arie Vardi, Claudio Martínez Mehner, Leslie Howard și Robert Levin.

Este câștigătorul premiului întâi la cea de-a 10-a ediție a Concursului Internațional de Pian „Hamamatsu” din 2018, precum și al Concursului Internațional de Pian din Scoția, în 2017.

A concertat în săli de renume precum Glasgow Concert Hall, Eindhoven Muziekgebouw, Lithuanian Philharmonic Hall, ACT City Hamamatsu sau Fazioli Hall din Sacile. A fost invitat la Festivalul Internațional de Muzică Clasică D-Marin Bodrum, Festivalul Internațional de Muzică din Ankara și Festivalul de Pian din Antalya.

A primit „Premiul pentru Tineri Muzicieni 2015” la Gala Premiilor de Muzică Clasică Donizetti din Istanbul și Premiul DAAD 2018 al Universității de Muzică Franz Liszt Weimar, pentru „contribuția sa extraordinară la viața internațională a universității”.

În 2022, Çakmur a fost numit profesor de pian la Trinity Laban Conservatoire of Music and Dance din

Londra, devenind unul dintre cei mai tineri profesori din istoria instituției.

Can Çakmur a continuat să-și dezvolte cariera internațională prin lansarea unor proiecte discografice remarcabile și participarea la evenimente muzicale de prestigiu.

În mai 2023 a lansat albumul "Schubert + Schoenberg", în care a juxtapus lucrări ale lui Franz Schubert cu piese de Arnold Schoenberg, evidențiind influența compozitorului vienez asupra muzicii moderne. Acest album a fost desemnat „Albumul lunii” în ediția din iunie a revistei International Piano, criticii remarcând autoritatea, originalitatea și subtilitatea interpretărilor sale.

În februarie 2024, a continuat seria "Schubert+" cu lansarea celui de-al doilea volum, care include cele trei Klavierstücke, D946, și cele *patru Impromptus*, D935, de Schubert, alături de Vier Klavierstücke, op.119, de Brahms.

În sezonul 2023/2024, Çakmur a debutat cu orchestrele Taipei Symphony Orchestra, Stuttgart Philharmoniker, Pacific Symphony Orchestra și Filarmonica George Enescu" din București. De asemenea, a colaborat cu orchestre importante din Polonia și a participat la un turneu în Spania alături de Orquesta Sinfónica de la Región de Murcia și Orquesta Sinfónica de Galicia.

Oana Bălan-Budoiu

Programele noastre viitoare

Vineri, 29 noiembrie 2024, ora 19
Colegiul Academic

Concert dedicat Zilei Naționale a României
Orchestra Filarmonicii de Stat „Transilvania”

Mihnea Ignat *dirijor*
Mihai Diaconescu *pian*
Bedřich Smetana
Vltava (Moldau)

Nicolae Kirculescu
Moment muzical

George Enescu
Concertul pentru pian
Simfonia de școală nr. 1 în re minor

Vineri, 6 decembrie 2024, ora 19
Colegiul Academic

Concert vocal-simfonic
Corul și Orchestra Filarmonicii de Stat „Transilvania”

Andrei Feher *dirijor*
Manuela Ipate *soprană*
Melinda Duffner *mezzosoprană*
Radu Câmpan *tenor*
Ștefan Muț *bas*

Cornel Groza *dirijorul corului*
Georg Friedrich Handel
Messiah

Marti, 10 decembrie 2024, ora 19
Studioul de Concerte ANMGD

Cvartetul Transilvan

Ludwig van Beethoven
Cvartetul de coarde în Si bemol major, op. 18 nr. 6
Franz Schubert
Cvartetul de coarde nr. 13 în la minor, D. 804, *Rosamunde*

Vineri, 13 decembrie 2024, ora 19
Colegiul Academic

Concert simfonic

Orchestra Filarmonicii de Stat „Transilvania”
Gregory Vajda *dirijor*
János Bálint *flaut*

Niccolò Paganini
Concertul nr. 2 în si minor pentru vioară, op. 7,
La Campanella (transcripție pentru flaut de János Bálint)

Richard Strauss
O viață de erou

Partener:

Proiect realizat cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Cluj-Napoca

SPONSORI

PARTENERI

PARTENERI MEDIA

BILETELE SE POT CUMPĂRA DE LA AGENȚIA DE BILETE A FILARMONICII (P-ȚA LUCIJA BLAGA NR 1-3 TEL: 0264431558)
ÎN URMĂTORUL INTERVAL ORAR: LUNI, MARȚI, MIERCURI, JOI 11:00-16.00, VĂNERI 11:00-13:00 SAU CU O ORĂ ÎNAINTE DE CONCERT,
DE LA LOCAȚIA ACESTUIA. BILETELE SPECTACOLULUI SUNT PUSE ÎN VÂNZARE ȘI ONLINE PE **entertix**.

NE REZERVĂM DREPTUL DE A FACE MODIFICĂRI LEGATE DE PROGRAMUL CONCERTULUI SAU DE ARTIȘTI,
DACĂ SITUAȚIA O ÎMPUNE. MULȚUMIM PENTRU ÎNȚELEGERE!